

Z básní a fotografií Mateja Skalnického

Matej Skalnický sa narodil 23. februára 1948 v *Slovenskom Komlóši*, so svojimi rodičmi sa presídlil na Slovensko, do obce *Čierny Brod* v okrese Galanta. Po základnej a strednej škole vyštudoval odbor Geodézia a kartografia na *Stavebnej fakulte SVŠT v Bratislave*. Pracoval ako geodet a v rôznom zaradení aj vo verejnej správe. Básne začal písať ako stredoškolač, ako vysokoškolač sa zúčastnil súťaže *Literárny Kežmarok*, kde mu uverejnili verše v katalógu. V rokoch 1971 až 2016 sa literárnej tvorbe nevenoval, básne začal znovu písať po srdcovej príhode a robí to len pre vnútornú potrebu. Fotografovať začal v roku 1971 počas vojenskej prezenčnej služby. Od roku 1975 je členom *Fotoklubu Galanta* a do roku 1989 aj *Zväzu slovenských fotografov*. Pravidelne sa zúčastňoval na fotografických súťažiach a spoločných výstavách na Slovensku, má za sebou *päť autorských výstav*, v poradí posledná sa konala v *Slovenskom Komlóši* v roku 2019. Je ženatý, má dvoch synov, s rodinou v Slovenskom Komlóši udržuje blízke vzťahy. Matej Skalnický aj vo svojej literárnej a fotografickej tvorbe sa pravidelne vracia do svojho detstva a na Dolnú zem a je šťastný, že tento vzťah preniesol aj na svojich synov.

P.S. ZA STARKÝCH

premieľáš zrníčka piesku medzi prstami
dobré zlé všetky prežité
jarné krajinky
zlomky zlomkov
plátna búrkami maľované
ťahy štetcom bleskom po oblohe

v kuchyni starká zapalaže sviečku
modlí sa za príchod koníka „Koňka”
ozvena „Hó!” ako hrom
polienka v peci od radosti horia
sadajú k stolu
...chlieb náš každodenný
si tvrdší ako skala z poľa...
pot kvapká do polievky - solí
„Buď vôľa Tvoja!”

zem čo ťa skromne chová
trestá ťa za chudobu
cestami do sveta
za pokoru ducha
a hľadanie pravdy SLOVA

ČLOVEČE

doma usadený
ako kvet v kvetináči
ako kameň na dne rieky
oblaky v obloku
plynú ako voda v potoku
ako čas v site
minerály času presýpa
vlak na koľajniciach
od počiatku očí
do stanice nečasu
počas zaspávania
a prebúdzanie slnka
v dennom režime
odvaha je prežiť
cestu za človekom
medzi ľuďmi

POZBIERANÉ

1. Bolo, či nebolo?

bolo jak v rozprávke
ľudské je zabúdať
precítiť všeludské
neľudské nesnívať
preklínať...
preklínať?
boli sme v rozprávke?

2. Odsúdme Picassa!

za holubicu
za Guernicu
za mier
ako sa ten svet mení
vždy Kapitál je
za demokraciu
za MIER

3. Stará láska?

Prešedivelá zlatovláska...

NEDEĽA I.

nedeľa
na vešiaku biela košeľa
dedinou sa prúd ľudí zlieva
nedeľa
je pieseň biela
vločky ruží po ceste sa sypú
vôkol cesty rozvoniava
kvetná nedeľa

NEDEĽA II.

nedeľa sa nedá ukradnúť
nedeľa patrí všetkým
nedeľa zopnutých rúk za odpustenie driny
nedeľa za odpustenie hriešnych myšlienok
za korekciu smeru k vyliečeniu bolesti
nedeľa keď spáchne v duši
gazda hladká svojho koníka
zaháňa vôňu potu dymom fajky
pozrie do očí a mlčky povie
spáchlo ako vo sviatočný deň
dážď bez búrok
pred búrkami všedných dní
nedeľa sa nedá ukradnúť
len človek vie nedeľu znesvätiť
a v poli trúsiť olovenú úrodu

Z básní a fotografií Mateja Skalnického

Rodáka zo Slovenského Komlóša **Mateja Skalnického** (23. 2. 1948), ktorý sa so svojimi rodičmi onoho času presídlil na Slovensko a ktorý s Komlóšanmi dodnes udržuje blízke vzťahy, sme predstavili v minuloročnom Našom kalendári. M. Skalnický aj vo svojej literárnej a fotografickej tvorbe sa pravidelne vracia do svojho detstva a na Dolnú zem. Ponúkame výber z jeho najnovších veršov a fotografií.

Poézia

poézia nie je
len slovosled
vyberané slová
popis pocitov
vášni a útrap
z prebytku vedomia
ale aj spôsob žitia
spôsob odkrývania
podvedomia neznámej
dimenzie života

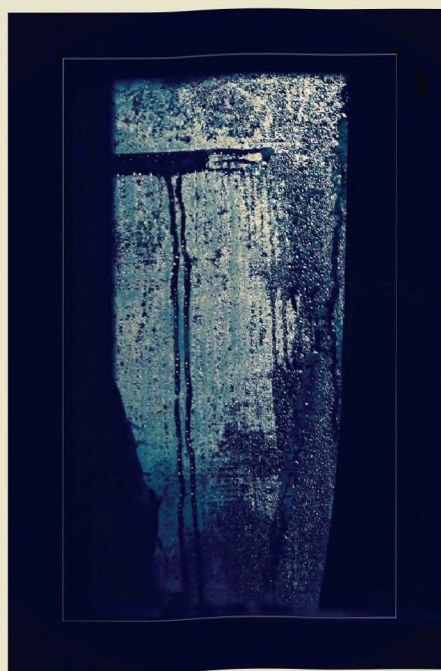
poézia – stav duše
pri spovedi svedomia
alebo len hra
zákerná hra o šťastí
uprostred búrky
na konci svetla /?/

Nedeľný obed

slávnosť sama
slávnosť prípravy a spolupatričnosti
poézia prítomnosti a spomienok
očistec neúspechov a viera v budúcnosť
alebo strach zo slepoty čakania /?/

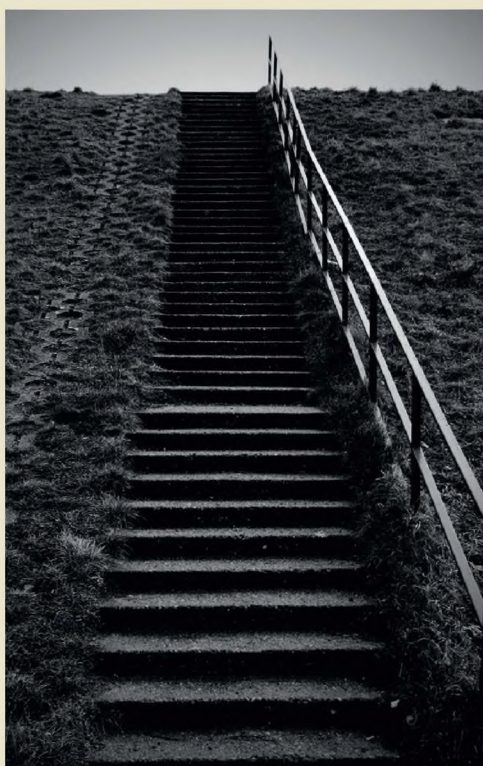
Spoved'

spoved' tela bolí
v neskorom lete
letiaci čas holí
stráne z holí
zarastáš a vrastáš do chvíľ
opätovných prebudení
viem zastaviť tú chvíľu krásy
v stave bezmocnosti /?/

Ked'

keď už máš dokonale
vyprázdnenú hlavu:
– vlastne vyhorený
chodíš bosý
šliapeš pokosenú trávnu
akoby mesiac slnka vyhorel
studená noc rosí čiernu kávu
v čiernom rúchu moci
a ty si do poslednej iskry citu
podľahol

Búrka

v rozprávkach môže byť
zlostná starena
lieta vo vetre ako na metle
kmáše stromy za štipce
a naháňa páperie púpav
po lúke: ten strach
v detských očiach je
nedeľa dlhá a slávnostná
veľký orech konármi

objíma celý dvor
na stôl prilietajú
pečené kuriatka a holuby
z dialky sa ozýva
hudba cigánskej pohody
zmrzlinár zvončekom
zvoláva na ulicu
krdle ulepených rúk
svietia oči
a plačú rozbité kolená
a v tom hromy
blesky do kožucha /!/
strach a panika
v detskej duši
v tom rečie sused ján:
neboj sa chlapčiatko
to pánbožko po nebičku
len prázdne sudy váľajú
(a skryješ sa starke pod sukňu)
Vždy keď sa blíži búrka
viem že pánbožko po nebičku
prázdne sudy váľajú

Hľadanie odpovedí na otázky

Čo je pravda a čo je pravdivé?
Čo je hra o život a čo hra o živote?
Čo je mlčanie a čo zamlčovanie?
Kedy pravda škodí a klamstvo je láskavé?
Čo je súcitiť a čo poníženie zo súcitu?
Čo je radosť a čo škodoradosť?
Čo je vražda a čo rana z milosti?
Čo prináša dážď po období sucha
a čo búrka s bleskami a krúpami?
Čo všetko je ukryté vo včelom úle
– kalíšky medu?
– žihadlá jedu?
Čo je skryté vo vešteckej guli:
– minulosť a prítomnosť stratená v budúcnosti?
– zrod aj zánik pokusov a sklamaní?
– víťazstvá aj prehry žitia alebo prežívania?
– čakanie na náhodu pri lete priestorom času?

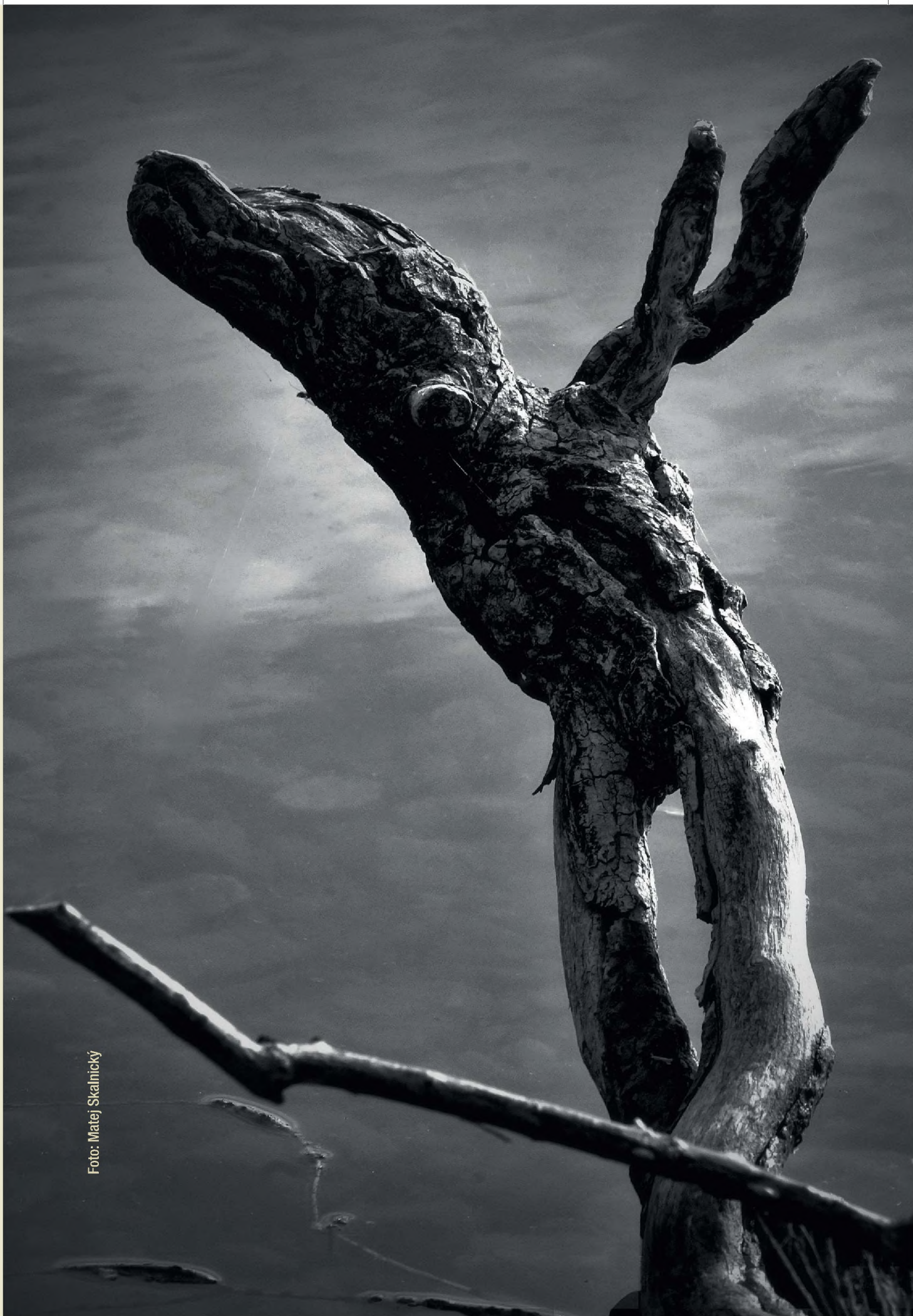

Foto: Matej Skalnicky

Manifest starých psov

MY STARÍ PSI

sme verní až za hrob svojho pána
a chránime jeho pamiatku
až do roztrhania nohavíc
alebo túlame sa vo svorke na slobode
zavýjame ako vlci pri splne mesiaca
a spočinieme v zabudnutej priekope
ale stále túžime po reťazi

Predtucha

bol letný podvečer
slnko zachádzalo za stromy
(na západe ako malo)
drozdí rodičia dohovárali
svojim pubertálnym operencom
aby sa včas vrátili do hniezda
...bola už iná doba:
- počúvala sa iná hudba
- po oblohe kreslili oceľové vtáky
rôzne rovnobežky
- bolo zdanlivé bezvetrie
zdanlivé napätie
...ale pri očakávaní neznámeho
to asi tak býva

Odvaha

keď zmúdrieme skúsenosťami
opadne odvaha
ako nepoužívané svaly
daktorí fandia potichu
(ako v každom režime)
kupujú si vstupenky
do prvého radu
na kázanie slova božieho
a preratúvajú svoju šancu
na postup o stupienok
v potravinovom reťazi
(možno už len zo zvyku)

Zamyslenia

Máme okolo seba mnoho ľudí
ktorí sú nám pozitívne „nakliknutí“
hladá nám to dušu
pýchou a spokojnosťou
ale vedeli by sme sa spolu
porozprávať
pohľadom z očí do očí /?/

Netečiem spolu s „riekou“
niekedy je prezieravejšie
močiť si nohy
a pozorovať chovanie tých
čo tiež zostali na brehu

Pranostiky

Máj
prší akoby
nebo chcelo rozprávať
o rajskej záhrade
Jeseň
nastala jeseň
aj tá je na konci s dychom
zem sa halí pod bielu plachtu
Výmena stráží
na martina sa biely kôň
do sychravého zahalí
katarína sa v bačkorkách
v blate člapká
už ani neveríš že deti
na vianoce prebudí sánkovačka

Chvíľa

keď si z nevedomia sadáš
na operačnom stole
tápaš po realite a rovnováhe mysle
dlaň ti podoprie hlavu
mäkká súcitná dlaň
oči ti ponúknu spoluúčasť ticha
ako transfúziu kúska večnosti

Z básní a fotografií Mateja Skalnického

Autor nasledujúcich básní a umeleckých fotografií, ktorý sa vo svojej tvorbe pravidelne vracia do svojho detstva a na Dolnú zem, je rodákom zo Slovenské-

ho Komlóša. **Matej Skalnický** (1948) so svojimi rodičmi sa onoho času presídlil na Slovensko a s Komlóšanmi dodnes udržuje blízke vzťahy.

O čom

o čom sa dá rozprávať
keď vonku zúri búrka
vietor kmáše stromy
a z jesene strháva sivé vlasy vrúb
ruky zopnuté do plameňa sviečky
mlčia ako vietor bez myšlienky
ako hodiny ktoré nepokojom
rozvibrujú ruky aj hlas
čo sa derie z hlasiviek
pri mlčaní jahniatok
pred príchodom jari

Nespavosť

temná noc v zákryte hustých mrakov
svetielko hodinových ručičiek
ukazuje smer majáka
plávame proti prúdu
kým svetlo začne riediť čiernu kávu noci
vo vzduchu nás zastaví vôňa ozónu
spečatená bleskom do osamelého stromu
aby ho sklátil na kolená
preberieš sa z úľaku
pozeráš sa na spiacu tvár blízkeho človeka
ktorý ani netuší ten príbeh za oknom

Slovo proti samote

človek hľadá miesto
 kde jeho slovo neosamie
 v tme hľadá ruky
 aby sa mal koho chytiť
 kráča vo vzduchu
 pre chvíľu vzlietnutia
 aby zanechal vyhlbenú jamku
 do ktorej chlapci gúľajú
 farebné sklíčka
 presvietené túžbou
 po nečakaných odpovediach

báseň je ako rozprávka
 o žene ktorá sa vezie na koči
 a pritom kráča bosá
 kde slnko vychádza s vervou
 a pritom sa skrýva za mrak
 kde mesiac svieti úplnkom
 a tma je ako zázrak
 báseň je klamstvo v náznaku
 alebo pravda holá

aj v zatúlanom živote
 nájdeš miesto pre hostí
 po chvíli ticha vracia sa ti reč
 a ty odtlačkom dlane na hladine rieky
 potvrdíš realitu dnešného dňa

v krajine kde sa všetko mení
 hľadáš pevný bod
 pre prípad návratu do krajiny
 „kde sa voda sypala a piesok lial“
 kde smútok sa menil na úsmev
 a objatím zaklínal sa žiaľ
 pre pevný bod v blednúcej pamäti
 v krdli predzimných vrán

opriem sa o teba aspoň cez telefón
 aby sme zdieľali svoju blízkosť
 rýchlosťou svetelných vln

.....
 vždy keď chytám rým aj tón
 ale obsah tomu chýba
 sadám si večer za klavír
 miesto mňa vietor
 vtáacie uspávkanky hvízda
 v šejkri sa miesia farby teplých tónov
 CHYBA /?/
 kým myseľ v nedohľadne zaspí
 to ČOSI
 to veľké NIČ
 ma túžbou neodvratne spája

 keď sa naučíš chodiť po vode
 a plávať vo vzduchu
 len lúče slnka majú tú moc
 prebudiť ťa zo sna
 a už počuješ bzúčať muchy pri uchu

Stále

Viac mlčím, hlbám do seba.
Kam si sa, starká,
– do nebička – podela?
Bolo aj nebolo (ako si vravela)
na city, na telo, na roky, na teba.
„Bodaj by – synko môj –
som už na tom svete nebola!“
Teraz už chápem
aj bolesť, aj lásku,
aj strach, aj radosť
– keď cestou nekráčaš s nami.
„Viac toho – synko môj –
ani vedieť netreba!“

Z novších veršov a fotografií Mateja Skalnického

Pranostiky

Máj

prší akoby
nebo chcelo rozprávať
o rajskej záhrade

Jeseň

nastala jeseň
aj tá je na konci s dychom
zem sa halí pod bielu plachtu

Výmena stráží

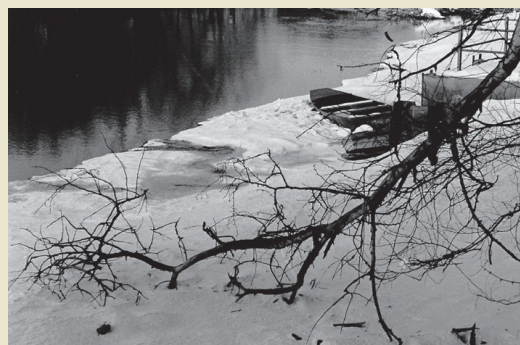
na martina sa biely kôň
do sychravého zahalí
katarína sa v bačkorkách
v blate člapká
už ani neveríš že deti
na vianoce prebudí sánkovačka

Manifest starých psov

MY STARÍ PSI

sme verní až za hrob svojho pána
a chránime jeho pamiatku
až do roztrhania nohavíc
alebo túlame sa

vo svorke na slobode
zavýjame ako vlci pri splne mesiaca
a spočinieme v zabudnutej priekope
ale stále túžime
po reťazi z údolia domova

SKÔR...

skôr ako znova vylezieme na stromy
 a začneme premýšľať ako rozbiť atóm
 a vymyslíme umelú inteligenciu
 a nové ...izmy
 kým znova uveríme že „slnko aj vychádza“
 ako napísal papa Hemingway

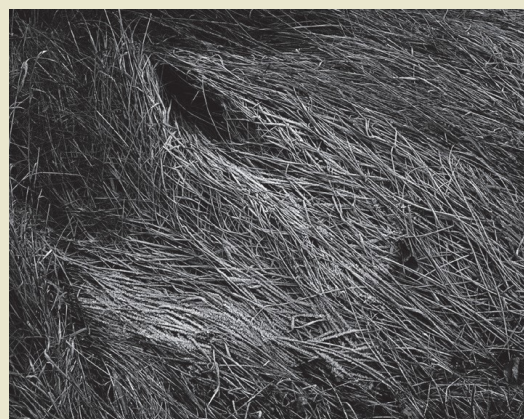
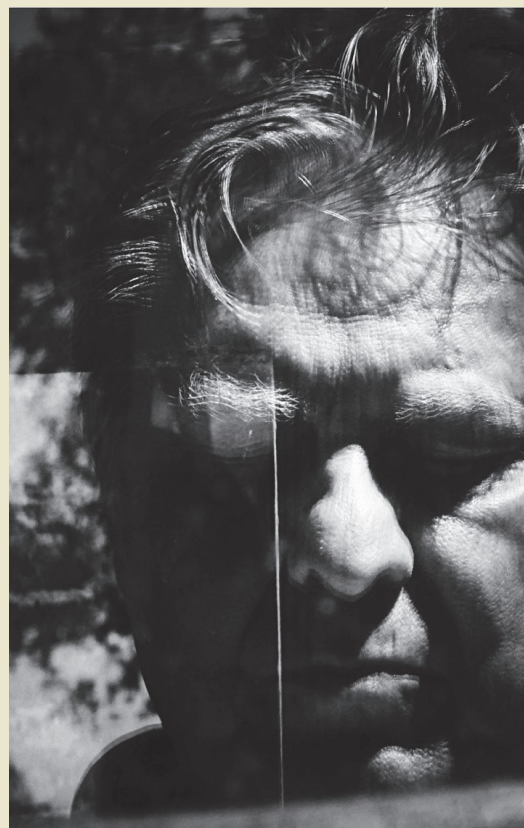
mali by sme si pozametať dvor
 sadnúť so susedom pod košatý strom
 dať si pár čerešní
 prejsť sa ráno bosý po lúke
 pozeráť ako drozdy po daždi
 hľadajú potravu pre svoje mláďatá

mali by sme prežiť letnú búrku
 kdesi na poľnej ceste
 a dýchať ozón
 v tom strachu pred bleskom
 byť šťastní
 že nás v chalúpke našej starkej
 znova privítajú
 teplé lekvárové koláče
 s horúcim mäťovým čajom

mali by sme vojsť do lesa a cítiť
 kolobeh života
 pochopiť ako mŕtve stromy prežívajú
 svoj druhý život
 a v mikrosvete pod nimi sa rodí čosi nové

že svet je mnohorozmerný a farebný
 že sa učíme od ľudí
 od živlov aj
 pohladení krásy
 že sme spolu prepojení
 svojou podstatou

a ... treba o tom vydať svedectvo
 a nielen prežívať
 úzkosť jahniatok
 pred príchodom jari...

Predtucha

bol letný podvečer
 slnko zachádzalo za stromy
 (na západe ako malo)
 drozdí rodičia dohovárali
 svojim pubertálnym operencom
 aby sa včas vrátili do hniezda
 ... bola už iná doba:
 – počúvala sa iná hudba
 – po oblohe kreslili oceľové vtáky
 rôzne rovnobežky
 – bolo zdanlivé bezvetrie
 zdanlivé napätie
 ... ale pri očakávaní neznámeho
 to asi tak býva

Zamyslenia

Máme okolo seba mnoho ľudí
 ktorí sú nám pozitívne „nakliknutí“
 hladí nám to dušu
 pýchou a spokojnosťou
 ale vedeli by sme sa spolu
 porozprávať
 pohľadom z očí do očí /?/

MATEJ SKALNICKÝ sa narodil 23. februára 1948 v Slovenskom Komlóši, so svojimi rodičmi sa presídlil na Slovensko. Po skončení Stavebnej fakulty SVŠT v Bratislave pracoval ako geodet a vo verejnej správe. Básne začal písať ako stredoškolač a fotografovať počas vojenskej prezenčnej služby. Je členom Fotoklubu Galanta, má za sebou celý rad kolektívnych a autorských výstav. S rodinou v Slovenskom Komlóši udržiava blízke vzťahy a vo svojej literárnej a fotografickej tvorbe sa často vracia do svojho detstva a na Dolnú zem.

Odvaha

keď zmúdrieme skúsenosťami
 opadne odvaha
 ako nepoužívané svaly
 daktorí fandia potichu
 (ako v každom režime)
 kupujú si vstupenky
 do prvého radu
 na kázanie slova božieho
 a prerátávajú svoju šancu
 na postup o stupienok
 v potravinovom reťazci
 (možno už len zo zvyku)

Netečiem spolu s „riekou“
 niekedy je prezieravejšie
 močiť si nohy
 a pozorovať chovanie tých
 čo tiež zostali na brehu

